דב"ש סברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות וב"ה סברי [א]אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל לא ראוה שנבעלה דברי הכל אינה צריכה הימנו גט שני תנן ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני שאין לבו גס בה ואי בשראוה שנבעלה [א]מה לי מן האירוסין ומה לי מן הנשואין אלא מתני' בשלא ראוה שנבעלה ור' יוחנן דאמר כי האי תנא דתניא [ב]א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה שאינה צריכה הימנו גט שני על מה נחלקו על שראוה שנבעלה שבש"א אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובה"א אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומתני' דאוקימנא בלא ראוה שנבעלה במאי פליגי [ג]דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה ב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה וב"ה סברי [ב]אמרינן הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני דכיון דאין לבו גס בה לא אמרינן הן הן עדי ביאה ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן [ד]הלכה כסתם משנה ואוקימנא למתניתין בשלא ראוה שנבעלה [ה]אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן: **מתני'** [ו]כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה גט קרח הכל משלימין עליו דברי בן ננס ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר ואיזהו גט קרח כל שקשריו מרובין מעדיו: **גמ'** מ"ט דגט קרח [ז]גזירה משום כולכם: גט קרח הכל משלימין עליו: ור"ע עבד מאי טעמא לא דאתו למימר כשר לעדות קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות אלא עבד היינו טעמא דדלמא אתו לאסוקיה ליוחסין גזלן דבר יוחסין הוא ליתכשר אלמה תנן ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר קרוב אין גזלן לא אלא עבד היינו טעמא דאתו למימר שחרורי שחרריה גזלן נמי אתו למימר תשובה עבד קרוב מאי איכא למימר קרוב כולי עלמא ידעי דקרוב הוא: א"ר זירא אמר רבה בר שאילתא א"ר המנונא סבא א"ר אדא בר אהבה גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו חמשה חמשה ועדיו ארבעה ארבעה ועדיו שלשה עד כאן מחלוקת בן ננס ור"ע אבל קשריו שלשה ועדיו שנים דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב א"ל רבי זירא לרבה בר שאילתא מכדי כל שלשה במקושר כשנים בפשוט דמי מה התם קרוב לא אף הכא נמי קרוב לא אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב המנונא ורב המנונא לרב אדא בר אהבה וא"ל הנח לשלשה במקושר דלאו דאורייתא תניא נמי הכי [ח]גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו חמשה חמשה ועדיו ארבעה ארבעה ועדיו שלשה עד כאן מחלוקת בן ננס ורבי עקיבא השלים עליו עבד בן ננס אומר הולד כשר ורבי עקיבא אומר הולד ממזר אבל קשריו שלשה ועדיו שנים דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב רב יוסף מתני כשר והתניא קרוב אמר רב פפא תני כשר אמר רבי יוחנן לא הוכשרו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתי לקיומי בתרי קרובים וחד כשר אמר רב אשי מתניתא נמי דיקא

דקא

מה לי מן האירוסין. הא חזינן דבעל ואין אדם בועל את אשתו בזנות לב"ה: **בשלא ראוה שנבעלה.** והא [א] דמצרכיניה גט שני משום דאמרי' כיון דלבו גס בה ודאי בעל ואין אדם בועל בעילת זנות ואיכא קדושין: **ומודים.** במן הארוסין דלכל כמה דלא חזינן לא אמרינן בעל דהא לא גייסי אהדדי: **הן הן כו'.** כלומר כיון דראו שנתייחדו אין צריך עדות של ביאה גדול מזה ודאי אנן סהדי כיון דגייסי אהדדי לא פרשו זה מזה: **ומי אמר ר' יוחנן הכי.** כדלעיל דהיכא דלא ראוה שנבעלה לא בעי גט: **מתני' גט קרח.** מפרש בסיפא במתני' שקשריו מרובין מעדיו. בב"ב (דף קס:) אמרי' דתקון רבנן גט מקושר משום כהנים קפדנים שהיו כותבין גט פתאום לנשותיהן ומתחרטין לאחר זמן ואין יכולים להחזירן ותקנו להם גט מקושר שאינו נוח ליכתב מהרה שמא בתוך כך יתפייס וחותמין עדיו מבחוץ וכותב שיטה או שתים וכורכן על החלק ותופר ועד א' חותם על הכרך מבחוץ וחוזר וכותב שני שיטין או יותר מבפנים וכורכן על החלק וחותם עד שני על הכרך מבחוץ וכן עד שלישי. ואם יש קשר כרוך ואין עד חתום מאחוריו זה קרח ופסול כדמפרש בגמרא משום כולכם דמסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה וחיישי' דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד שלא חתם: **הכל משלימין עליו.** ואפי' פסולין דליתא להא השלמה אלא משום חששא בעלמא שמא כשיצא לאחר זמן בבית דין יפסלוהו שיהו סבורים שהזמין הבעל עדיו למנין קשריו ולא חתמו בו כולם: **אלא קרוב שהוא ראוי להעיד.** בעדות אחרת שאין עליו פסול עדות אלא קורבה אבל [ט] גנב וגזלן לא וטעמא מפרש בגמ': **גמ' קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות.** אלא מדמכשר בקרוב ש"מ בקיאי אינשי בהלכות עדות ולא אתו לאכשורי פסולים וקרובים: **לאסוקי ליוחסין.** דאמרי מדאחתמוהו בגיטא לאו עבד הוא ויהבי ליה בת ישראל: **אלא.** לעולם טעמא משום דאתי לאכשורי לעדות ודקשיא לך קרוב נמי לא דמי דעבד איכא למימר שחרורי שחרריה אפילו המכירים אותו שהוא עבד ובקיאין בהלכות עדות אתו לאכשוריה לעדות דאמרי מדאחתמוהו ש"מ שחרריה מריה וכן גזלן אתו למימר מדאחתמוהו ש"מ תשובה עבד: **אין משלימין עליו.** שלישי פסול אלא כשר או קרוב דגט מקושר צריך שלשה עדים כדאמרינן בפרק גט פשוט דרבנן תקון שמא בתוך כך שלא ימצא ג' עדים ינוח כעסו: **כל שלשה במקושר.** כיון דעיקרו בג': **כשנים בפשוט דמי.** ואמאי מכשרת קרוב: **גט קרח קשריו שבעה.** כלומר שקשריו שבעה כו': **עד כאן מחלוקת בן ננס ור"ע.** שאם השלים עבד כו': **הולד כשר** גרסי' בבן ננס: **רב יוסף מתני.** [י]במילתיה דר' זירא אמר רבה בר שאילתא אבל קשריו ג' ועדיו שנים אין משלימין עליו אלא כשר: **לא הוכשרו בו.** אם היה קרח דבשני קשרים אין משלימין בו שני קרובים אלא אחד קרוב ואחד כשר ואפילו היו חתומים בו כבר ג' כשרים: **דלמא אתי לקיומיה.** היום ולמחר אם יקרא עליו ערעור לפוסלו ויביאוהו לב"ד ואין העדים בפנינו ויבאו עדים מן השוק שיכירו שלש מן החתימות הללו ויקיימוהו בכך ושמא לא יכירו אלא חתימת שני הקרובים ואחד מן הכשרים ובית דין אינן יודעין שהן קרובים ויקיימוהו בעדות פסולה: **מתניתא נמי דיקא.** הך ברייתא דקתני קשריו שבעה ועדיו ששה או קשריו ששה ועדיו חמשה כו' לא איסתמיט ותנא בחד מינייהו שני קרחות כגון קשריו חמשה ועדיו שלשה שמע מינה לא פליגי בה דאפילו קרוב לא מיתכשר:

דקא

בית שמאי סברי אדם בועל בעילת זנות. ואע"ג דביבמות פ' ב"ש (דף קז.) אמרי ב"ש דאין ממאנין אלא ארוסות ולא נשואות ומפרש רב יוסף ורבה טעמא דב"ש משום דאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות ולהכי נשואות אין יכולות למאן דלאו אדעתא דהכי נסבה איכא למימר דהתם כיון שראינו שקידשה [א] ודאי אינו רוצה לבעול בעילתו בעילת זנות אבל הכא [ב] שלא ראינו הקדושין סברי דבועל בעילת זנות וב"ה סברי דלעולם אין אדם בועל בעילת זנות ואע"ג דאית להו התם אפילו נשואות ממאנות היינו משום דכיון שע"י קדושין [יא] ונשואין בא עליה לא חשיב ליה בעילת זנות [ג] כדאמרי' התם: **בגט קרח תצא מזה ומזה.** הא דלא תני לה בהדי הנהו דלעיל [ד] (עט:) אומר ה"ר יוסף דאיידי דתנא לעיל (פ.) כתב סופר גט כו' תנא כתב לגרש את אשתו והדר תנא המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דהוי נמי פלוגתא דב"ש וב"ה כמו כתב לגרש כו' והדר תנא גט קרח: **וכל הדרכים האלו בה.** לקמן בפ' בתרא (דף פו.) מוקי לה כר"מ [ה] אבל לרבנן תצא והולד כשר:

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמט סעיף א:

נה ב מיי' שם הלכה יח טור ש"ע שם סעיף ב:

◆

מוסף רש"י

אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ובעל לשם קדושין (כתובות עג.). **הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה.** משראוה שנתייחדה עמו אין צריך להעיד על הביאה, דכיון דלבו גס בה מחזקין אותו בחזקת שבא עליה לשם קדושין (קדושין סה:). **הלכה כסתם משנה.** רבי הוא סידר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן (ביצה ב:). **אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן.** מר אמר כסתם משנה אמר ר' יוחנן ומר אמר כו' (מנחות נב:) דלא קייל ר' יוחנן למימר הלכה כסתם משנה, אלא היכא דסבירא ליה אמר בהדיא הלכה כמשנה זו, ואמורא אחרינא אמר משמיה דר' יוחנן הלכה כסתם משנה, והיכא דאיכא תרי סתמי דסתרי אהדדי, אי איכא טעמא לאלומי חדא מחברתה, כי ההיא דסנהדרין דאחד דיני ממונות (לד:) אזיל ר' יוחנן בתרה, ואי לא, מספקא ליה ולא קבע בהו הלכתא כחד מנייהו (חולין מג.). **בגט קרח.** בגט מקושר קמיירי כדאמר בב"ב (קס.) גט פשוט עדיו מתוכו, גט מקושר עדיו מאחוריו, כשהיה כופלו חותם העד על הכפל וחוזר וכופלו וחותם עד שני וכן שלישי, ואם היו קשריו מרובים מעדיו היינו גט קרח ופסול (יבמות צא:). **גזירה משום כולכם.** דתנן (לעיל סו.) אמר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי, אחד כותב וכולם חותמין ואי לא הוו חתמי כולהו הוי פסול דקפידא תליא, דלא שויה גיטא אלא בהכי (לעיל י:).

הדרן עלך הזורק

◆

פסקי רי"ד

כל שקשריו מרובים מעדיו. אוקימנא למתני' בשלא ראוה שנבעלה ובמאי פליגי כגון דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה ב"ה סברי אמרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולשם קדושין בעל הלכך צריכה ממנו גט שני וב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה ממנו גט שני דכיון דאין לבו גס בה לא אמרי' הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה: כנסה בגט קרח וכו'. פי' דגט קרח מפרש בסיפא דמתני' אי זה גט קרח וכו' ובגט פשוט (ב"ב קס:) אמרי' דרבנן תקנו גט מקושר משום כהנים קפדנים שהיו קופדים עם נשותיהן וכותבין להן גט פתאום ומתחרטין לאחר זמן ואין יכולין להחזירן ותקינו להו גט מקושר שאינו נוח ליכתב ושמא בתוך כך מתפייס עם אשתו וחותמין עדיו מבחוץ כותב שיטה א' מבפנים וכורכה על שיטה חלקה ותופר ועד אחד חותם על הכרך מבחוץ וחוזר וכותב שיטה אחרת וכורכה על שיטה חלקה וחותם עד שני על הכרך מבחוץ וכן עד ג' ואם הרבה בו קשרים יותר מג' ויש שם קשר כרוך ואין עד חתום מאחריו זהו גט קרח ופסול: ואמרי' מ"ט דגט קרח גזירה משום כולכם. פי' דאמרינן מסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה וחיישינן דלמא אמר להו כולכם חתומו והרי אחד לא חתום ותנן לעיל (סו:) כולכם חתומו א' כותב וכולן חותמין ולפיכך אם מת אחד מהן הרי הגט בטל וק' לי אמאי לא תניא לעיל גבי הנך דתנא בהו תצא מזה ומזה ואפסקה בכתב לגרש את אשתו ונמלך ובמגרש את אשתו ולנה עמו וכו': גט קרח הכל משלימין עליו פי' אפי' פסולין כגון עבד וגזלן דליתיה להשלמה זו אלא משום חששא בעלמא שמא כשיצא לאחר זמן בב"ד יפסלוהו שיהו סבורים שהזמין הבעל עדיו למנין קשריו ולא חתמו בו כולן הלכך אפילו בפסולין משלימין אותו והשלמה זו אינה אלא מדעת הבעל שיצוה לו שיחתום בו דאי שלא מדעתו היאך רשאי זה לחתום ולהעיד עדות שקר תדע דהכי הוא מדאמרינן לקמן לא הכשירו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתו לקיומיה בשני קרובים וחד כשר ואי שלא מדעת הבעל משלימין אותו ניחוש דלמא איהו מקיים אפומיה דההוא כשר וקרוב שחתמו שלא מדעת הבעל ששניהם פסולין כיון שלא צוה להן הבעל וכן הם פסולין הכשרין כמו הקרובים כיון שעשו שלא מדעת הבעל אלא ודאי אין משלימין אלא מדעת הבעל: ר' עקיבא אומר אין משלימין וכו' פי' דוקא בקרוב משלימין אותו שאין עליו פסול אחר אלא קורבה אבל עבד וגזלן לא אמרינן: ור"ע עבד מ"ט לא לאו דלמא אתו למימר עבד כשר לעדות קרוב נמי אתו למימר כשר לעדות אלא

מסורת הש"ס

א) [יבמות קז. כתובות עג.], ב) [תוספתא פ"ו ותוספתא דעדיות פ"ב ע"ש], ג) [קדושין סה:], ד) [שבת מו. וש"נ], ה) [יבמות טז: מנחות נב: חולין מג. ועמ"ש על הגליון נדה נו:], ו) [יבמות לא:], ז) לעיל י: [ועי' תוס' לקמן פב. ד"ה גזירה משום], ח) תוספתא ספ"ז ע"ש, ט) בר"ן איתא, עבד, י) מכאן עד תיבת אבל ליתא בדפו"ר ועי' מהר"ם שי"ף, יא) [שם ביבמות קז. בגמ' איתא וכתובה],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בשלא וכו' והא דמצריכינן גט:

◆

מוסף תוספות

א. שהיה מתחילה דרך נישואין. תוס' יבמות קז.

ב. דגירשה ונתייחד עמה. תוס' יבמות שם.

ג. דכיון דבתקנת חכמים נשא לאו בעילת זנות היא לו. רשב"א.

ד. דתנא בהו תצא מזה ומזה, ואפסקה בכתב לגרש את אשתו ונמלך, ובמגרש את אשתו ולנה עמו וכו'. תוס' רי"ד.

ה. דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר. שיט"ק.

◆

פסקי רי"ד (המשך)

[עבד] היינו טעמא דלא דלמא אתו לאסוקיה ליוחסין גזלן דבר יוחסין הוא ליתכשר אלמה תאני קרוב אין גזלן לא אלא עבד היינו טעמא דלא דלמא אתו למימר שחרורי שחרריה גזלן נמי אתו למימר תשובה עבד אלא קרוב מאי איכא למימר כולי עלמא ידעי דקרוב הוא ואי ק' והרי כל טעמא בגט קרח לא הוי אלא משום גזירת כולכם ולעיל בהמביא (יח:) תנין אמרי' איתמר אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אמר ר' יוחנן שנים משום עדים וכולן משום תנאי ור"ל אמר כולם משום עדים ומוקמינן פלוגתייהו דאמר להו כולכם ואיכא בינייהו כגון שנמצא א' מהן קרוב או פסול למ"ד משום תנאי כשר ואמרי' נמי התם מיחתם בתחלה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול אלמא ע"כ לא פליגי אלא להחתימו (ולכתחלה) [בתחילה] אבל באמצע או בסוף לר' יוחנן הוא כשר וקי"ל ר"ל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן בר מתלת ור' עקיבא לא מכשר אלא קרוב אבל פסול לא ואי חתם בו פסול א"ר עקיבא הולד ממזר כדאמרינן לקמן בהלכתין ור' יוחנן מתיר להחתים הפסול לכתחלה וקי"ל הלכה כר"ע מחביריו כ"ש דבן ננס תלמיד חבר הוה לר"ע כדאמרי' בשלהי פ' מי שמת יש לתרץ דהתם בעל הוא דקפיד ואמר חתמו בו כלכם הלכך אי מחתמי' ביה פסול לא נפיק מיניה חורביה לאכשורי בשאר עדיות דאנן לא הוה מחתמי' ליה אי לאו משום דבעל קפיד אבל בגט קרח שב"ד מורים לו להחתימו אם יורו לו ב"ד להחתים בו פסול אתו לאכשוריה בשאר עדיות ומשום הך גזירה אמרינן שאם חתם בו הולד ממזר: אמר רב אדא בר אהבה גט קרח קשריו שבעה ועדיו ששה ששה ועדיו ה' ה' ועדיו ד' ד' ועדיו ג' עד כאן מחלוקת בן ננס ור' עקיבא אבל קשריו ג' ועדיו ב' דברי הכל אין משלימין עליו אלא קרוב א"ל ר' זירא לרבה בר שילא מיכדי כל ג' במקושר כשנים בפשוט דמי מה התם קרוב לא אף הכא נמי קרוב לא א"ל אף לדידי קשיא ושאילתיה לרב המנונא ורב המנונא לרב אדא בר אהבה וא"ל הנח לג' במקושר דלאו דאורייתא: א"ר יוחנן לא הכשירו בו אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא דלמא אתו לקיומיה בשני קרובים וחד כשר. פי' אם היה קרח בשני קשרים אין משלימין בו שני קרובים אלא א' קרוב וא' כשר ואפילו היו חתומים בו כבר ג' כשרים דלמא אתו לקיומיה היום ומחר אם יקרא עליו ערעור לפוסלו ויביאוהו לב"ד ואין העדים בפנינו ויבואו עדים מן השוק שיכירו שלשה מהחתימות האלו ויקיימוהו בכך ושמא לא יכירו אלא חתימת שני הקרובים וא' מן הכשרים וב"ד אינם יודעין שהן קרוביו ויקיימוהו. ואי ק' ובפשוט היכי מכשרי' שום קרוב כדאמרינן בגט פשוט (ב"ב קסב:) תניא היו חתומים בו ד' וה' עדים ונמצא א' קרוב או פסול תתקיים העדות בשאר ואמר חזקיה מילאהו בקרובים כשר וניחוש שמא יתקיים השטר ע"פ א' קרוב וא' כשר ובשלהי תוספ' דמסכתין (פ"ז ה"י) תניא גט שחתמו עליו ה' עדים ונמצאו שלשה הראשונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר נ"ל דלכתחלה אסור להחתים עד קרוב בגט פשוט דומיא כב' במקושר אבל אי איקרי וחתם לא פסלינן ליה אלא תתקיים העדות בשאר ומתניתא שחתמו בו תניא דיעבד וחזקיה נמי מילאהו קאמר דיעבד אבל הכא הכל משלימין עליו תנן לכתחלה ומשום הכי אמר רבי יוחנן לא הכשירו בו אלא עד אחד קרוב והוא הדין דאי איקרו וחתמו בו תרי לא פסלינן ליה.